

SŁOWO WSTĘPNE

Tematyka prac pomieszczonych w bieżącym numerze „Logopedii” dowodzi, jak istotne zmiany nastąpiły w ostatnich latach w problematyce i metodologii badań nad rozwojem i zaburzeniami mowy. Obszar badawczy współczesnej logopedii poszerzył się o nowe zjawiska, objął nowe metody opisu, ujawnił konieczność poszukiwania nowych metod postępowania logopedycznego. Współczesna rzeczywistość stawia nowe wyzwania badaczom zaburzeń mowy i praktykującym logopedom.

Wraz z następującymi zmianami demograficznymi i społeczno-kulturowymi, wraz z postępującą degradacją środowiska naturalnego i jednoczesnym postępem technologicznym, przynoszącym rozwój nowych metod leczenia i terapii i stwarzającym poważne zagrożenie dla językowej socjalizacji człowieka, następuje zmiana skali problemów, z którymi mierzą się logopedzi w codziennej pracy, a które wciąż czekają na naukowy opis i wyjaśnienie. Zróżnicowane objawy zaburzeń mowy w związku z trudnościami w realizacji bądź to interakcyjnej, bądź poznawczej funkcji języka mowy wymagają doskonalenia metod terapii logopedycznej ukierunkowanej na rozwijanie sprawności interakcyjnych oraz narracyjnych.

Tom zawiera opracowania, których tematyka koncentruje się na najbardziej aktualnych zjawiskach związanych z rozwojem i zaburzeniami mowy, a także nowe modele deskrypcji objawów zaburzeń na potrzeby diagnozy logopedycznej i propozycje metodyczne na potrzeby terapii.

Jednym z częściej występujących i wciąż narastających problemów logopedycznych są zaburzenia rozwoju języka i komunikacji w związku z autyzmem. Wśród licznych opracowań na temat autyzmu wciąż brakuje satysfakcjonujących propozycji metod logopedycznej terapii dzieci autystycznych. Problemom logopedycznym w autyzmie poświęcone są aż trzy artykuły: Ewy Hrycyny (*Aktualne problemy terapii logopedycznej w zaburzeniach należących do spektrum autyzmu – podmiotowość, celowość, metoda*), Ewy Boksy (*Kooperatywne aspekty komunikacji osób podejrzanych o spektrum autyzmu*) i Magdaleny Saj

(*Sprawności dialogowe w autyzmie. Wyniki badań dzieci 6–7-letnich w normie intelektualnej*).

Nowe technologie zmieniają proces socjalizacji dziecka i mogą być przyczyną opóźnień w rozwoju mowy, często bywają też przyczyną zaburzeń rozwoju dziecka w sferze emocjonalno-społecznej i poznawczej. Zarówno w przypadku niekorzystnych uwarunkowań środowiskowych, jak również w przypadku biologicznych zakłóceń, podstawą stymulacji rozwoju mowy są wzorce werbalne towarzyszące działaniom dziecka. Interesującą propozycją stymulowania poznawczego i językowego rozwoju dzieci jest opracowanie Doroty Szubstarskiej i Barbary Bednarskiej (*Aspekt poznawczy wczesnego wychowania językowego w kontekście autorskiej metody dialogu i narracji w terapii logopedycznej małego dziecka*).

Równie częstym problemem wieku rozwojowego są deficyty uwagi i koncentracji, którym często towarzyszą zaburzenia w rozwoju językowym ujawniające się na poziomie bardziej złożonych formalnie i semantycznie form wypowiedzi. Problem badawczy dotyczy więc tego, czy u podłoża ADHD i opóźnienia w rozwoju mowy leżą te same, czy też odrębne mechanizmy. Pionierskie badania dotyczące rozwoju sprawności narracyjnych dzieci z deficytem uwagi prezentuje Elżbieta Szabelska (*Narracja i renarracja u dzieci z ADHD w wieku szkolnym*).

Starzenie się populacji stało się trwałą tendencją demograficzną w społeczeństwach rozwiniętych. Wraz z wydłużeniem długości życia wzrasta liczba osób ze schorzeniami neurodegeneracyjnymi i nabytymi uszkodzeniami mózgu. Zjawiska mieszczące się w obrębie gerontologopedii, czyli poznawcze i komunikacyjne możliwości chorych z otępieniem i chorych z afazją prezentują dwa obszernie artykuły: Anety Domagały (*Jak pacjenci z chorobą Alzheimera opisują osoby, miejsca i sytuacje? Charakterystyka trudności w zakresie komunikacji językowej w łagodnej fazie otępienia*) oraz Jolanty Panasiuk (*Interakcyjne zachowania osób z afazją*).

Osobną kategorię problemów podejmują dwie prace zamieszczone w dziale „Z praktyki logopedycznej”: Olgi Przybyli i Urszuli Jęczeń (*Trudności w pisaniu i czytaniu dzieci z zaburzeniami rozwoju koordynacji – studium porównawcze*) oraz Katarzyny Balcerzak (*Stan rozwoju mowy dzieci urodzonych z cięży bliźniaczej i cięży pojedynczej – analiza porównawcza*). Obydwa artykuły podnoszą problemy, które dotąd były traktowane jako rozłączne i nie doczekały się pełnego opisu. Pierwsza praca dotyczy związku pomiędzy motorycznym a poznawczym rozwojem człowieka, natomiast druga – związku pomiędzy biologicznymi a środowiskowymi uwarunkowaniami rozwoju mowy.

Ostatnią część tomu wypełniają opracowania, które w szerokiej perspektywie prezentują dotychczasowy dorobek logopedii i przyszłe możliwości jego doskonalenia. Możliwości zastosowania wyników badań nad dyslalią w glotto-

dydaktyce zaprezentowała Urszula Ciszewska-Psujek (*Trudności fonetyczno-fonologiczne osób uczących się języka polskiego jako obcego w perspektywie logopedyczno-glottodydaktycznej*). O wartości współpracy logopedów z redaktorami technicznymi przy edytorskim opracowywaniu pomocy logopedycznych przekonuje Maria Ostasz w artykule *Logopedyczny aspekt edytorskich wyróżnień w tomikach wierszy dla dzieci*. Natomiast argumenty wskazujące na potrzebę obiektywizacji wyników postępowania logopedycznego przytacza Paulina Krzeszewska w pracy *Praktyka oparta na dowodach w postępowaniu logopedycznym*.

Na koniec warto też zapoznać się recenzjami, autorstwa Profesora Stanisława Grabiasa, dwu pozycji książkowych, które ukazały się ostatnio na rynku wydawniczym. Te publikacje mają istotne walory naukowe i z pewnością zainteresują wielu czytelników „Logopedii”.

Życzę Państwu miłej lektury.

